

IMSP Spitalul Raional Ungheni
serviciul AMSA

„APROBAT”

Director IMSP SR Ungheni

_____ **Stati Elvira**

Realizarea
Programului Teritorial Ungheni
de control al cancerului pentru
9 luni 2025

Medic oncolog:
Faigher Viorel

Ungheni 2025

I. Introducere

1. Cancerul este o problemă de sănătate publică majoră atât la nivel național cât și teritorial. Este o cauză majoră a morbidității și mortalității a populației.

2. În Republica cît și în TA Ungheni Moldova cancerul reprezintă același pattern specific celui mondial și ocupă locul doi printre principalele cauze de deces ale populației (după decesele cauzate de bolile aparatului circulator).

3. Povara mare prin cancer în Republică Moldova. R-nul Ungheni este determinată de prezența înaltă a factorilor de risc comportamentali (fumatul, consumul de alcool, alimentația nesănătoasă, activitatea fizică limitată etc.) care cauzează o mare parte a cazurilor de cancer, depistarea tardivă a maladiei.

II. Obiectivele Programului

1. Obiectivul general al Programului: Reducerea mortalității prin cancer către anul 2025 cu 7% TA – cu 6%.

2. Obiectivele specifice ale Programului:

- 1) Reducerea cu 10% pînă în 2025 a incidenței tipurilor de cancer: pulmonar, de piele, stomac, ficat, prostată, colorectal, cervical și mamar; determinate de factorii de risc comportamentali (fumatul, consumul de alcool, alimentație, activitate fizică) și a vaccinării
- 2) Sporirea cu 25% a ratei de depistare precoce a cancerului (stadiile I și II) pînă în anul 2025
- 3) Asigurarea accesului a cel puțin 80% din pacienții cu cancer la servicii calitative de diagnostic, tratament și îngrijire continuă pînă în anul 2025.
- 4) Dezvoltarea serviciilor paliative și a celor de reabilitare și asigurarea accesului pacienților cu cancer la aceste servicii.
- 5)

Direcțiile de acțiune pentru realizarea obiectivelor

Programul stabilește următoarele direcții de acțiuni pentru realizarea obiectivelor identificate:

- 1) **Reducerea incidenței tipurilor de cancer: pulmonar, de piele, stomac, ficat, prostată, colorectal, cervical și mamar; determinate de factorii de risc comportamentali (fumatul, consumul de alcool, alimentație, activitate fizică) și a vaccinării.**
- 2) **Sporirea ratei de depistare precoce a cancerului**

Depistarea precoce include acțiuni direcționate către persoanele asimptomatice, screeningul, și către persoanele cu simptome, diagnosticare timpurie. Screeningul este o activitate complexă și costisitoare, necesită un sistem de sănătate puternic și acces la tratamentul adecvat. Evidențele internaționale actuale recomandă efectuarea screeningului pentru cancerul cervical. Screeningul este recomandat, de asemenea, și pentru cancerul colorectal, însă efectuarea acestuia este foarte costisitoare. În cazul screeningului privind cancerul mamar este important de a lua în considerație evidențele care indică asupra beneficiului/daunei acestuia. Efectuarea screeningului privind cancerul cervical și colorectal reduce incidența prin cancer cervical și colorectal prin detectarea leziunilor premaligne și a mortalității.

3) Dezvoltarea serviciilor paliative și a celor de reabilitare și asigurarea accesului la aceste servicii

Asigurarea condiții decente de îngrijire pentru pacienții cu cancer în stadii terminale este fundamentală și în cadrul Programului urmează să fie dezvoltate și asigurat accesul la îngrijiri paliative comprehensive și servicii de reabilitare pentru astfel de pacienți.

III. Rezultatele preconizate

Programul reprezintă un document de politică publică pe un termen lung, 10 ani, care este elaborat și urmează să fie implementat pentru a îmbunătăți sănătatea populației prin reducerea mortalității și morbidității. Acest obiectiv urmează să fie realizat prin consolidarea controlului cancerului pe toate dimensiunile acestuia: prevenirea factorilor de risc, depistarea precoce, asigurarea accesului la servicii calitative de diagnostic, tratament și îngrijiri, inclusiv paliative.

1) servicii paliative din numărul celor ce necesită, %, (raion)

Pe parcursul anului 2025 întru îndeplinirea Programului Teritorial Ungheni de control al cancerului pe anii 2017-2025 întărit în luna mai 2017 de Consiliul Raional Ungheni au fost efectuate următoarele activități:

1. Măsurile organizatorice:

Organizarea și desfășurarea zilei mondiale de prevenire a cancerului (16 – 22 ianuarie 2025 s-a petrecut săptămânalul european de profilaxie și depistare precoce a cancerului de col uterin (1 și pe 4 februarie - Ziua Mondială de combatere a cancerului cu tema „Reducerea inechității în îngrijirea cancerului”, den pe 1.05.2025 sa petrecut luna de conștientizare a cancerului de piele cu genericul

„Cancerul de piele e ceva personal” în octombrie 2025 lunarul de profilaxie și depistare a cancerului mamar.

2. Profilaxia primară a bolilor oncologice:

- Promovarea modului sănătos de viață prin intermediul presei discuțiilor cicluri de lecții.
- Prevenirea cancerului prin reducerea factorilor comportamentului de risc: Fumatul, alimentația sănătoasă, expunerea la soare, utilizarea nocivă a alcoolului.

3. Profilaxia secundară:

- Asigurarea funcționării eficiente a cabinetului oncologic.
 - Organizarea consultațiilor la IOM a suspecților.
 - Supravegherea de dispensar a bolnavilor.
 - Examinarea profilactică a populației cu forțele lucrătorilor medicali inclusiv, cabinetele medicale.
2. Asigurarea și participarea la screeningul de cancer : cervical, colorectal, mamar, plămâni și prostata.

Prevalența celor mai frecvente tumori maligne în raionul Ungheni comparativ cu RM

Pentru anii 2017 - 2024

		Total cazuri	inclusiv:				
			Cr. mamar	Cr. pielii	Cr. colorectal	Cr. col uterin	Cr. gl. tiroida
		a.2017					
Rnul Ungheni	abs.	2044	326	182	218	199	171
	la 100 mii populație	1746,1	278,5	155,5	186,2	170,0	146,1
R.M	abs.	55102	9137	6393	5999	4000	3901
	la 100 mii populație	1551,8	257,3	180,0	168,9	217,0	109,8
		a.2018					

Rnul Ungheni	abs.	2055	332	210	200	205	145
	la 100 mii populație	1755,2	283,5	179,3	170,8	175,1	123,8
R.M	abs.	58182	9627	6893	6510	4157	4063
	la 100 mii populație	1638,0	271,2	194,1	183,4	225,7	114,4
		a.2019					
Rnul Ungheni	abs.	2076	342	253	194	209	154
	la 100 mii populație	1778,8	293,0	216,8	166,2	179,1	131,9
R.M	abs.	60291	10074	7589	6848	4182	4277
	la 100 mii populație	1698,7	284,2	213,8	193,2	227,1	120,5
		a.2020					
Rnul Ungheni	abs.	2114	322	284	181	214	158
	la 100 mii populație	1818,3	276,9	244,3	155,7	184,1	135,9
R.M	abs.	62161	10462	8054	6917	4291	4355
	la 100 mii populație	1751,4	295,1	227,2	195,1	233,1	122,8
		a.2021					
Rnul Ungheni	abs.	2158	329	296	182	209	161
	la 100 mii populație	1864,9	284,3	255,8	157,3	180,6	139,1
R.M	abs.	63979	10960	8760	7159	4202	4483
	la 100 mii populație	1804,7	309,2	247,1	201,9	228,2	126,5

a.2022							
Rnul Ungheni	abs.	1955	295	290	180	115	144
	la 100 mii populație	1,831	0,276	0,272	0,169	0,108	0,135
R.M	abs.	66863	11488	9363	7598	4242	4650
	la 100 mii populație	2663,5	452,5	368,8	299,3	162,2	183,2
a.2023							
Rnul Ungheni	abs.	2105	304	290	202	114	169
	la 100 mii populație	1970	284	271	189	106	158
R.M	abs.						
	la 100 mii populație						
a. 2024							
Rnul Ungheni	abs.	2284	349	328	232	114	174
	la 100 mii populație	319					
R.M	abs.	72355	12298	10345	8234	4269	4957
	la 100 mii populație						

Ca și în țară prevalența se mărește în fiecare an și constituie 2105 în 2023 până la 2284 în 2025. Preponderent din contul cancerului mamar 349, cancerul pielii 328, cancerul colului uterin 114, cancerului colorectal 232 și cancerul glandei tiroide 177 cazuri.

**Incidența la 100 mii populație prin tumori maligne
în raionul Ungheni comparativ cu RM pentru anii 2017 – 9 luni 2025**

anii	Raionul Ungheni		Republica Moldova	
	Nr. pacienți cu tumori maligne	La 100 mii populație	Nr. pacienți cu tumori maligne	La 100 mii populație
2017	325	277,6	9882	278,2
2018	284	242,6	10021	282,1
2019	275	247,2	10112	284,9
2020	247	211,6	8319	234,7
2021	241	206,5	8596	242,2
2022	268	250	9719	382,8
2023	309	289	6936	273
2024	238	220,7		
2025	268	252		

Incidența s-a mărit în comparație cu 2024 de la 277,6 ‰ cu 11% (30 bolnavi) în 2025. Raportul dintre bărbați femei în 2024 a constituit de la 49% la 51%, în 2025 bărbați 53% femei 47%.

Morbiditatea pe luni	9 luni 2025	9 luni 2024
Ca. pulmonar	28	27
Ca. pielii	30	37
Stomac	15	14
Ficat	3	7
Prostata	26	16
Colorectal	34	30
Cervical	9	8

Mamar	38	26
-------	----	----

La obiectivul specific al programului, capitolul reducerii cu 10% până în 2025 a incidenței tumorilor prin cancer, a fost realizat la următoarele localizări: cancerul hepatic de la 7 cazuri în 2024 la 3 cazuri în 2025, cancerul pielii de la 37 în 2024 la 30 în 2025.

Incidența prin cancer la CS autonome în raionul Ungheni pentru 9 luni 2024 - 2025

	9 luni 2024		9 luni 2025	
	Total (abs.)	la 100 mii populație	Total (abs.)	la 100 mii populație
Total raion	238	220	268	252
IMSP CS Ungheni		208		202
IMSP CS Cetireni		268		302
SRL AvangardMed		151		91
IMSP CS Rădenii Vechi		308		228
IMSP CS Petrești		213		261
IMSP CS Măcărești-Costuleni		258		362
IMSP CS Sculeni		206		282
IMSP CS Dănuțeni		236		337
IMSP CS Valea Mare		184		253
IMSP CS Pîrlița		260		237
IMSP CS Manoilești		105		243
IMSP CS Cornești		202		364

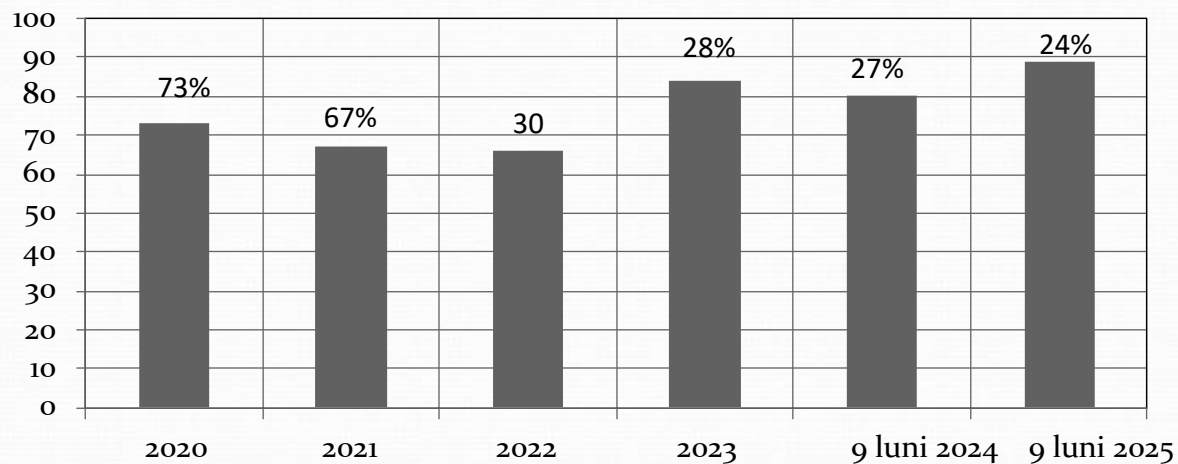
În comparație cu 2024 cel mai frecvent tumorile maligne se întâlnesc la: CS Cornești – 364, Măcărești – Costuleni – 362, CS Dănuțeni – 337, CS Sculeni – 282, CS Cetireni – 302.

**Incidența celor mai frecvente tumori maligne în raionul Ungheni comparativ
cu RM pentru a.a. 2024 – 2025**

locul	localizarea	9 Luni 2024				9 Luni 2025			
		R-nul Ungheni		RM		R-nul Ungheni		RM	
		abs.	la 100 mii populație	abs.	la 100 mii populație	abs.	la 100 mii populație	abs.	la 100 mii populație
I	Cr. Mamar	26	11			38	14		
II	Cr.colorectal	30	12.6			34	12.6		
III	Cr. Pielii	37	15.5			30	11.2		
IV	Cr. Plămînilor	27	11			28	10.4		
V	Cr. gastric	14	6			15	5.5		
VI	Hemoblastoze	7	3			25	9.3		
VII	Cr. Prostataei	16	6.7			26	9.7		

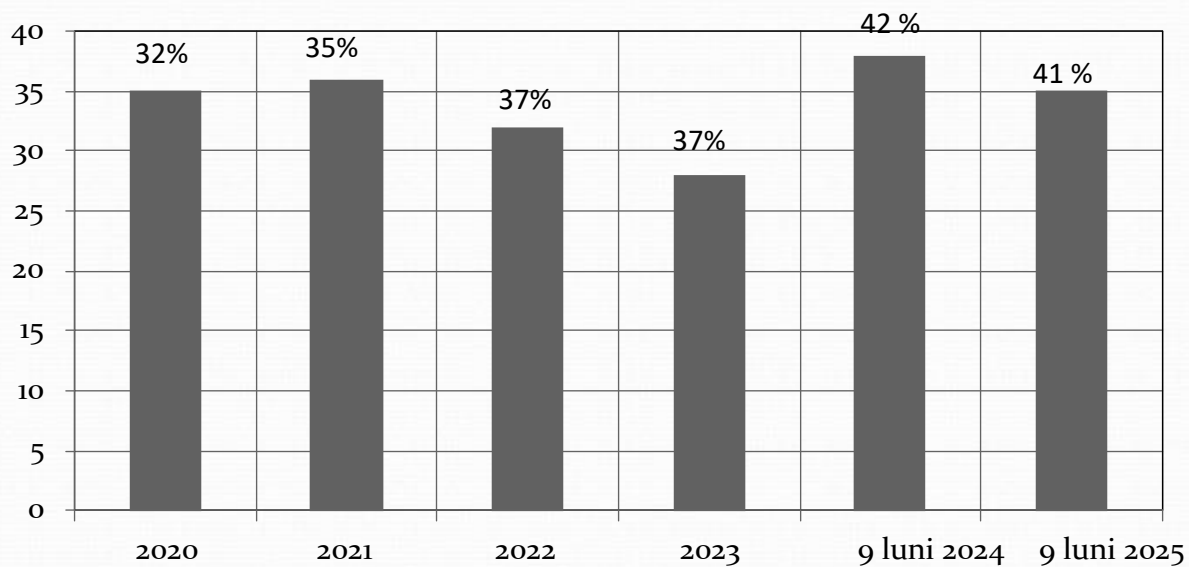
În structura morbidității în raionul Ungheni pe anul 2025 prevalează cancerul glandei mamare 38 cazuri, cancerul colorectal 34 cazuri, cancerul pielii – 30, cancerul pulmonar 28. E de menționat faptul creșterii bruște a cancerului glandei mamare de la 38 la 26 cazuri, și îndeosebi hemoblastozele de la 7 cazuri la 25, cancerul prostatei de la 16 la 25 cazuri.

Numărul pacienților depistați în stadiul IV anul 9 luni 2025 (%).

S-a redus numărul pacienților depistați în stadiul IV. De la 30% în 2022 la 24% în 9 luni 2025.

Numărul pacienților depistați în stadiul I-II anul 2025 (%).

Numărul pacienților depistați în stadiul I -II este în scădere ușoară și constituie în anul 2025 41% față de 42% în 2024

Depistarea tardivă a cancerului cu localizare vizuală anii 2023-2025

	2023	2024	2025
Ca gl mamare	48 %	27 %	50%
Ca col uterin	22 %	37%	44
Ca pielii	5	16%	6%
Ca gl tiroide	0	33%	0 %
Ca rectal	53%	45%	56%
Ca cav. bucale	85 %	85 %	100%
Buzei	0 %	0 %	0%
Medi	35 %	29%	35,7

S-a mărit media depistării tardive a cancerului cu localizare vizuală de la 29% în 2024 la 35 % în 2025 din contul cancerului cavității bucale – 100%, rectal – 56%, glanda mamară 50%, colul uterin 44%.

Depistarea tardivă a cancerului glandei teroide și a buzei - 0%.

Nr/o	Centrele de sănătate	6.0 testul citologic Babeș-Papanicolau (femei de la 25 până la 61 ani și din grupul de risc)		
		necesitau examinări	examinați (abs.)	%
1	Ungheni	14982	9952	66
2	Măcărești	3039	2274	74,8%
3	Rădenii Vechi	876	793	90,5%
4	Cetireni	1246	852	68,4%
5	Manoilești	1198	851	71%

6	Pîrlița	4833	3424	70,8%
7	Valea Mare	1679	1233	73,4%
8	Sculeni	3221	1938	60%
9	Petrești	1723	835	48,5%
10	Dănuțeni	3444	2598	75,4%
11	SRL AvangardMed	2622	2225	84%
12	Cornești	4618	2981	64,5%

Colonoscopii efectuate				
		Examinați	Biopsie	Cancer
1	CS Ungheni	137	14	2
2	SR Ungheni	166	34	13
3	Centrul colonoscopic	47	15	3
	TOTAL	360	63	18

Gastroscopii efectuate					
2024				2025	
		Examinați	St. IV	Examinați	St. IV
1	CS Ungheni	374		351	
2	SR Ungheni	790		678	
3	Total	1164	57%	1029	27%

Necitând la investigații gastroscopice mai multe ca număr în 2024 procentul depistării în st. IV este de 57%, față de 27% în 2025, care denotă faptul folosirii examinării eficiente gastroscopice a grupurilor de risc a cancerului gastric.

Incidența prin cancer în r-ul Ungheni: din 268 pacienți 47% constituie femelele, bărbații – 53%, din numărul total de pacienți cu cancer pulmonar femeile constituie 18%, bărbații 82% (2025), în 2024 femeile 0%, bărbații – 100%. Din numărul total cu cancer colorectal 62% constituie bărbații, 38% femeile, cancer cutanat femeile – 43%, bărbații -57%, cancer pancreatic – 62% femeile, bărbații – 38%.

Asigurarea cu stupefiante constituie 100%.

În cadrul IMSP SR Ungheni în secția boli cronice pentru Îngrijiri Paleative sunt deschise 8 paturi, în 2025 au beneficiat de acest tratament 189 – bolnavi, 2024 – 119 pacienți.

Procentul persoanelor cu cancer beneficiază de serviciile paleative 95% – 100%.

Pentru ameliorarea indicelor depistării precoce se propune:

1. Sporirea vigilenței oncologice a tuturor lucrătorilor medicali;
2. Folosirea mai eficientă a metodelor de diagnostic a tumorilor maligne a CS Autonome (FEGDS, radiografia cutiei toracice și examinarea ultrasonografică)
3. Renovarea grupelor de risc a cancerului gastric (polipii gastrici, ulcerele gastrice, anemiile cronice, gastritele anacide și hiperplastice)
4. Folosirea de către toți specialiștii a fibrocolonscopiei ca metodă de diagnostic precoce a patologiei intestinului gros.
5. Folosirea mai eficientă a marcherilor oncologici
6. Folosirea tuturor metodelor mass-media, emisiuni televizate, mese rotunde, ziarele raionale întru aprofundarea cunoștințelor populației în privința patologiei precanceroase și a cancerului incipient.

Elaborat:

Medic oncolog - Viorel FAGHER _____